

१११ कुत्स आङ्गिरसः। ऋभवः। जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

तक्षत्रथं सुवृतं विद्वानापसस्तक्षन्हरी इन्द्रवाहा वृषण्वसू।

तक्षन्पितृभ्यामृभवो युवद्वयस्तक्षन्वत्साय मातरं सचाभुवम्॥ १.१११.०१

विद्वाना- विद्यया । सुवृतम्- सुचक्रम् । रथम्- वाहनोपलक्षिततर्तभूतं लक्ष्यप्रापकगतिम् । तक्षन्- तनूकृतवन्तः । तक्षू तनूकरणे । अपसः- कर्मणः । इन्द्रवाहा- परमेश्वरवाहकौ । वृषण्वसू- सम्पद्वर्षकौ । हरी- अश्वोपलक्षिताकर्षणशक्तिभूतप्राणौ । तक्षन् । पितृभ्याम्- द्यावापृथिवीभ्याम् । ऋभवः- चित्किरणाः । युवद्वयः- नूतनमायुः । तक्षन् । वत्साय- उपासकाय । मातरम्- अदितिमखण्डप्रकृतिम् । सचाभुवम्- सहभुवम् । तक्षन्- ततक्षुः ॥१॥

आ नो यज्ञाय तक्षत ऋभुमद्वयः क्रत्वे दक्षाय सुप्रजावतीमिषम्।

यथा क्षयाम सर्ववीरया विशा तन्नः शर्धाय धासथा स्विन्द्रियम्॥ १.१११.०२

नः- अस्माकम् । भुमद्वयः- उरुभासमानमायुः । यज्ञाय- दानाय सङ्गतिकरणाय देवपूजायै च । आ तक्षत- मर्यादया तनूकुरुत । सुप्रजावतीम्- शोभनसन्ततियुक्ताम् । इषम्- इच्छाम् । दक्षाय- समर्थाय । क्रत्वे- सत्सङ्कल्पाय । तक्षत । सर्ववीरया- सकलवीर्योपेतया । विशा- प्रजया । यथा । क्षयाम- वसेम । तथा । तत् । स्विन्द्रियम्- शोभनवशीकरणवीर्यम् । नः- अस्माकम् । शर्धाय- बलाय । धासत- धत्त ॥२॥

आ तक्षत सातिमस्मभ्यमृभवः सातिं रथाय सातिमर्वते नरः।

सातिं नो जैत्रीं सं महेत विश्वहा जामिमजामिं पृतनासु सक्षणिम्॥ १.१११.०३

अस्मभ्यम्- नः । ऋभवः- चित्किरणाः । नरः- नेतारः । रथाय- ऋतभूताय
लक्ष्यप्रापकगतिभूततत्त्वाय वाहनाय । को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्येति श्रुतेः ऋतमेव रथ इति
साध्यते । अवर्ति- अश्वोपलक्षितप्राणाय । सातिम्- संभजनीयसंपदम् । आ तक्षत- तनूकुरुत ।
विश्वहा- सर्वाहःसु । पृतनासु- युद्धेषु । सक्षणिम्- अस्मानभिभवन्तम् । जामिम्- सहजम् ।
अजामिम्- असहजं बाह्याभ्यन्तरशत्रुगणमभिभवेमेति शेषः । नः- अस्माकम् । जैत्रीम्-
जयशक्तिम् । सम्- सम्यक् । महेत- सर्वो वर्धयतु पूजयतु वा ॥३॥

ऋभुक्षणमिन्द्रमा हुव ऊतय ऋभून्वाजान्मरुतः सोमपीतये ।

उभा मित्रावरुणा नूनमश्विना ते नो हिन्वन्तु सातये धिये जिषे ॥ १.१११.०४

ऋभुक्षणम्- उरुभासमाने स्थाने क्षियन्तं निवसन्तम् । इन्द्रम्- वशीकरणबलाधिदेवम् । ऋभून्-
चित्किरणान् । वाजान्- शोभनगतिमतः । मरुतः- प्राणविशेषान् । उभा मित्रावरुणा-
स्नेहर्ताधिदेवते । नूनम्- निश्चयेन । अश्विना- प्राणापानवशीकरणाधिदेवते । ऊतये- रक्षायै ।
सोमपीतये- रसानुभवाय । आ हुवे- आह्वये । ते- अमी देवाः । नः- अस्मान् । सातये-
सम्पत्संभजनाय । धिये- चित्तधारणायै । जिषे- चित्तजयाय । हिन्वन्तु- प्रेरयन्तु ॥४॥

ऋभुर्भराय सं शिशातु सातिं समर्यजिद्वाजो अस्माँ अविष्टु ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ १.१११.०५

ऋभुः- चित्किरणसमूहः । भराय- निर्वाहाय । सातिम्- संभजनीयसंपदम् । सम्- सम्यक् ।
शिशातु- तीक्ष्णीकरोतु । समर्यजित्- समरजित् । वाजः- शोभनगतिमानृभुसमूहः । अस्मान्- नः ।
अविष्टु- अवतु ॥५॥